

Методичні рекомендації щодо превентивного виховання підростаючого покоління

Методичні рекомендації укладено відповідно до листа ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 25.07.2016 № 2.1/10-1828 «Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році».

Превентивне виховання - це комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, на їх допомогу і захист.

На законодавчому рівні превентивне виховання регламентується положеннями законів України: «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»; наказами Міністерства: від 25.11.2011 № 1358 «Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1039 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні», від 11.06.2012 № 677 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві», від 03.03.2016 № 214 «Про затвердження Плану заходів МОН з виконання Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», від 08.04.2016 № 405 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки щодо протидії торгівлі людьми на період до 2020 року».

Превентивне виховання має бути цілеспрямованою системою заходів правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, освітнього, інформаційно-освітнього та організаційного характеру, спрямованих на формування позитивних соціальних установок, запобігання вживанню наркотичних речовин, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків у дітей та учнівської молоді.

Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді:

створення умов для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів трудової, навчальної, позашкільної й іншої діяльності, що сприяють інтелектуальному, морально-етичному, естетичному розвитку, виробленню стійкості до негативних впливів;

забезпечення соціально-психологічної діяльності, педагогічно зорієнтованої на протидію втягування дітей і молоді в негативні ситуації;

надання комплексної психолого-педагогічної та медико-соціальної допомоги тим неповнолітнім, які її потребують;

стимулювання неповнолітніх до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, сприяння валеологізації навчально-виховного процесу, навчання з раннього віку навичкам охорони власного життя і здоров'я;

сприяння виробленню інтегрованих міждисциплінарних підходів при підготовці спеціалістів (педагогів, психологів, медиків, соціологів, юристів, соціальних працівників), батьків та ін., об'єднанню зусиль різних суб'єктів превентивної роботи.

Превентивну роботу необхідно проводити з усіма дітьми, починаючи з дошкільного віку, з метою попередження відхилень у поведінці, особливо з тими, хто перебуває у складних життєвих обставинах, характеризується негативною поведінкою, а також з тими, хто став на шлях асоціальної і протиправної поведінки.

Одним із дієвих способів встановлення безпечного, комфортного середовища у навчальному закладі, вирішення учнівських конфліктів та примирення серед однолітків є створення у навчальних закладах шкільних служб порозуміння за допомогою медіаторів (посередників). Діяльність цих служб дозволяє формувати у школярів навички співпраці, будувати ефективну систему вирішення конфліктних ситуацій у закладі, забезпечувати психологічно здорове середовище в учнівському колективі. З цією метою рекомендуємо впроваджувати інтерактивні форми роботи за навчально-методичним посібником «Організація роботи з розв'язання проблем насильства в школі» (схвалений для використання у загальноосвітніх навчальних закладах на засіданні науково-методичної комісії з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти МОН України від 22 травня 2012 року, протокол № 2).

Проблеми нелегальної міграції і торгівлі людьми останнім часом набули надзвичайного поширення у країні, постійно змінюючись та ускладнюючись. Сьогодні здійснюється активізація

профілактичної роботи, спрямованої на розвиток правосвідомості молодого покоління, формування його активного, адаптивного життєвого стилю, відповідальності за власне життя, умінь об'єктивної оцінки суспільних небезпек. Реалізація зазначених завдань забезпечується розробленими методичними рекомендаціями та посібниками щодо впровадження програми виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», схваленими для використання у загальноосвітніх навчальних закладах на засіданні науково-методичної комісії з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти МОН України від 14 жовтня 2014 року /протокол № 3/. Під час обговорення тем учні матимуть змогу засвоїти й надалі вибудувати соціально очікувані моделі поведінки свідомого громадянина, а також прийнятні для них конструктивні стратегії поведінки у небезпечних ситуаціях.

Сучасний погляд на виховання дітей заснований на особистісно-орієнтованому підході, який вимагає від педагога знання інноваційних технологій. Дієвими є моделювання різноманітних ігрових форм і методів, які повинні виховувати в учнів переконання, формувати навички та вміння протистояти негативним явищам у суспільстві. Це рольові ігри, програвання ситуацій, використання малюнків, різноманітні тренінги, робота в малих групах тощо. Залишаються актуальними превентивні бесіди. Обов'язковим елементом є правоохоронна, правова та медико-оздоровча робота.

У профілактиці ризикованої та протиправної поведінки важливу роль відіграє просвітницько-профілактична діяльність, що спрямована на попередження негативних явищ через формування у дітей та підлітків знань, умінь та навичок, які сприяють відповідальній, адаптивній, безпечній поведінці.

Національна поліція України в тісному партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, Проектом «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» (Агрітім Канада Консалтинг), Координатором проектів ОБСЄ в Україні, Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна», Всеукраїнським громадським центром «Волонтер» та громадською організацією «Юп2его» підготувала профілактичну програму «Школа і поліція» для навчальних закладів, яка включає в себе тематичні заняття тривалістю по 45 хв. для попередження ризикованої та протиправної поведінки серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів; методичні рекомендації щодо підготовки та проведення цих занять працівникам поліції.

Реалізація профілактичної програми «Школа і поліція» спрямована на налагодження відкритого продуктивного діалогу учнів з працівниками поліції при обговоренні важливих правових проблем та формування їхньої правосвідомої поведінки як у школі, так і поза нею.

При такому партнерстві школа і правоохоронний орган — це одна команда, а роль працівника правоохоронного органу розширюється і включає профілактику та втручання на ранній стадії. Присутність правоохоронця у школі розглядається не як показник наявної небезпеки, а як показник гарантії безпеки та формування середовища, сприятливого для навчання. Для юних громадян наявність поліцейських машини перед школою має стати ознакою того, що відбувається щось позитивне, а не негативне.

У навчальних закладах міст Івано-Франківська, Львова, Одеси та Києва розпочнеться з нового 2016/2017 навчального року впровадження експериментальної моделі співпраці навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер поліції». Для зазначеної діяльності будуть відібрані працівники поліції, які пройшли спеціальне навчання та призначені шкільними офіцерами поліції.

Поліцейські зосереджуватимуть свою роботу на проведенні просвітницько-профілактичних занять з учнями за програмою «Школа і поліція»; проведенні індивідуальних зустрічей з учнями та/або їхніми батьками (особами, які їх замінюють); забезпеченні вчасного та ефективного реагування на виклики керівників навчальних закладів; участі у батьківських зборах і педагогічних радах з метою проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед батьків та педагогічних працівників щодо попередження негативних явищ у дитячому середовищі.

АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ